

Sector in beeld pensioenen 2026

In het kort - Met deze publicatie deelt de AFM inzichten over belangrijke ontwikkelingen in de pensioenmarkt, afgeleid uit de rapportages die pensioenuitvoerders hebben ingediend. De publicatie stelt pensioenuitvoerders en sociale partners in staat om de kenmerken van de eigen regeling en de keuzemogelijkheden voor deelnemers te vergelijken met de rest van de sector. In het bijzonder staan we stil bij drie hoofdonderwerpen, namelijk de kenmerken van de premieregelingen van de eerste deelnemers in het nieuwe pensioenstelsel, hoe het er nu voor staat met de groep deelnemers die geen of een beperkt pensioen opbouwen, welke inzichten wij halen uit onze klachtenuitvraag en de manier waarop invulling wordt gegeven aan beleggingsvrijheid in premieregelingen. Dit sectorbeeld is gebaseerd op data over 2024 die zijn aangeleverd door de pensioensector.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Er zijn grote verschillen in wat deelnemers in premiereregelingen mogen verwachten van hun pensioen	
1.1 Vlakke premies zijn eenvoudig te vergelijken en geven een indicatie van het pensioenperspectief	4
1.2 De groep werknemers die pensioen opbouwt is gegroeid door de verlaging van de startleeftijd	6
1.3 Voor steeds meer deelnemers is partnerpensioen en premievoortzetting bij invaliditeit verzekerd	6
1.4 Maar data over het nieuwe stelsel laat ook zien dat partnerpensioendekking sterk kan verschillen	7
2. Klachtendata geven een waardevol perspectief op de kwaliteit van de dienstverlening	
2.1 Het aantal geregistreerde klachten verschilt per type pensioenuitvoerder	9
2.2 De meeste geregistreerde klachten gaan over pensioenberekening en -betaling	10
2.3 Veruit de meeste klachten worden binnen enkele weken afgehandeld	11
3. Beleggingsvrijheid leidt niet overal tot daadwerkelijk kiezen, vooral jongeren blijven achter	
3.1 De meerderheid van de deelnemers in premiereregelingen heeft beleggingsvrijheid	12
3.2 Weinig gebruik van beleggingsvrijheid, vooral bij jonge deelnemers	13
3.3 Grote verschillen in het gebruik van beleggingsvrijheid tussen pensioenuitvoerders	14
4. Bijlage – algemeen	
4.1 Aantal pensioenuitvoerders	15
4.2 Deelnemers in de opbouwfase	15
4.3 Type pensioenovereenkomsten	16
4.4 Waarde pensioenopbouw in Nederland	17
4.5 Uitkeringsfase	18
5. Bijlage – uitkeringsovereenkomsten	
5.1 Vervroegen en uitstellen pensioeningang	19
5.2 Variëren in uitkeringshoogte	19
5.3 Partnerpensioen en premievrijstelling	20
5.4 Beperkingen pensioenopbouw	21
5.5 Pensioen aan het einde van de looptijd	21
6. Bijlage – premieovereenkomsten	
6.1 Vastgesteld/Variabel pensioen	22
6.2 Vervroegen en uitstellen pensioeningang	23
6.3 Variëren in uitkeringshoogte	23
6.4 Beleggingsvrijheid	24
6.5 Partnerpensioen en premievrijstelling	25
6.6 Beperkingen pensioenopbouw	26
6.7 Pensioen aan het einde van de looptijd	27

Inleiding

De Nederlandse pensioensector bevindt zich midden in een transitie. Voorheen bouwde 75% van de actieve deelnemers in de tweedepijler een pensioen op in een uitkeringsregeling. Na de transitie zal iedereen pensioen opbouwen in een premieregeling, waarbij de hoogte van de inleg vast staat, maar de hoogte van de uitkering afhangt van de marktomstandigheden. Daarmee is de pensioentransitie niet alleen impactvol voor de pensioensector, maar vooral ook voor de pensioendeelnemer. Velen krijgen te maken met een andere pensioenregeling, waarbij risico's en kansen directer bij henzelf komen te liggen.

Wat betekenen deze veranderingen in de praktijk? Hoe verschillen pensioenregelingen inmiddels van elkaar, en wat zeggen de eerste cijfers over de gevolgen voor deelnemers? Dit rapport biedt een uniek perspectief op deze vragen vanuit het perspectief van het gedragstoezicht van de AFM, gebaseerd op rapportagejaar 2024 van de Toezichtrapportage tweedepijlerpensioen.¹

Met dit rapport willen wij bijdragen aan een beter onderbouwd beeld van trends en aandachtspunten in de pensioensector. Door onze data te combineren met analyse en duiding, ondersteunt dit rapport pensioenuitvoerders, sociale partners, beleidsmakers en uitvoeringsorganisaties bij het maken van keuzes in een stelsel dat volop in beweging is. Deze publicatie bevat een uitgebreide statistische bijlage, zodat lezers de ontwikkeling van bepaalde aspecten over tijd kunnen volgen. De bijlage bestaat uit drie delen: algemene inzichten, uitkeringsregelingen en premieregelingen. De grafieken in de bijlage komen grotendeels overeen met eerdere publicaties.

Aan de hand van data maken wij zichtbaar hoe pensioenregelingen zich ontwikkelen in het nieuwe stelsel. Eind 2024 waren er zeven pensioenuitvoerders met deelnemers in het nieuwe pensioenstelsel, en dat waren enkel pensioenverzekeraars en PPI's. Daarmee ging het om een kleine groep van ongeveer 75 duizend deelnemers (actieven en gewezen). De eerste pensioenfondsen zijn pas op 1 januari 2025 ingevaren naar het nieuwe pensioenstelsel. Daardoor nam eind 2024 nog niemand deel aan een solidaire premieregeling. Het beeld van het nieuwe pensioenstelsel zal ieder jaar scherper worden als meer pensioenregelingen worden omgezet.

In de eerste hoofdstukken van de publicatie lichten wij daarnaast drie onderwerpen uit die ons zijn opgevallen in de data. Dit zijn (1) de grote verschillen in wat deelnemers in premieregelingen mogen verwachten van hun pensioen, (2) het perspectief dat klachtendata geeft op de kwaliteit van de dienstverlening door pensioenuitvoerders en (3) het beperkte aandeel deelnemers dat gebruik maakt van de mogelijkheid om keuzes te maken over hun pensioenbeleggingen.

Meer informatie? Via [de website van de AFM](#) kunt u meer informatie vinden over de AFM en de Toezichtrapportage tweedepijlerpensioen. Ook staat op de website een uitgebreidere toelichting bij de verschillende onderwerpen die in dit Sector in beeld pensioenen terugkomen, inclusief een overzicht van onze eerdere publicaties.

---

¹ Deze publicatie is gebaseerd op de rapportages die Nederlandse pensioenuitvoerders aan de AFM hebben aangeleverd per peildatum 31 december 2024. Alle Nederlandse pensioenfondsen, pensioenverzekeraars en premiepensioeninstellingen rapporteren jaarlijks via de Toezichtrapportage tweedepijlerpensioen aan de AFM. De AFM gebruikt de data uit de Toezichtrapportage tweedepijlerpensioen daarnaast om de belangrijkste trends en ontwikkelingen in de pensioensector te monitoren en om risicogestuurd toezicht te houden. Op basis van deze data kwantificeren we risico's en prioriteren we thema's voor ons toezicht. De data per eind 2024 is ten tijde van deze publicatie de meest recente beschikbare data, pensioenuitvoerders dienen de rapportages over peildatum 31 december 2025 uiterlijk op 30 september 2026 in.

1. Er zijn grote verschillen in wat deelnemers in premieregelingen mogen verwachten van hun pensioen

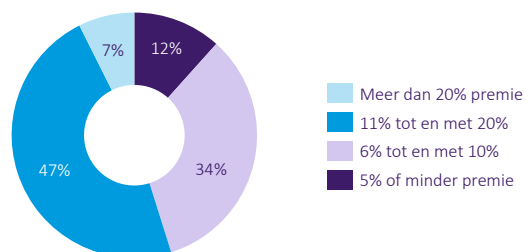
Deelname in een tweedepijlerpensioenregeling bepaalt, naast de AOW, in grote mate het inkomen na pensionering. Werknemers in loondienst die niet deelnemen aan een pensioenregeling worden ook wel aangeduid als de 'witte vlek'. Naast de witte vlek wordt de term 'grijze vlek' gebruikt om de groep deelnemers in pensioenregelingen aan te duiden die een (zeer) klein pensioen opbouwen. Deze groep is niet duidelijk afgebakend, want wat een toereikend pensioen is kan per sector en deelnemerspopulatie verschillen. Om die reden volgen wij de ontwikkeling van deze groep vanuit verschillende invalshoeken.

1.1 Vlakke premies zijn eenvoudig te vergelijken en geven een indicatie van het pensioenperspectief

Bij een premieregeling staat de hoogte van de premie vast en is de hoogte van de pensioenuitkering afhankelijk van marktomstandigheden zoals het beleggingsrendement en de rente. Hierdoor is het eenvoudiger om de kwaliteit van premieregelingen voor individuele deelnemers te vergelijken aan de hand van de premie dan bij collectieve uitkeringsregelingen, waar vaak sprake is van herverdeling. Het nieuwe pensioenstelsel werkt met vlakke premiepercentages, die gelijk zijn voor alle leeftijden. Dit maakt het makkelijker om de premiehoogte van een jongere en oudere deelnemer te vergelijken dan in de oude situatie, waarin de premie met de leeftijd opliep volgens een vooraf bepaalde premiestaffel.

Ter illustratie: een blik op de kleine eerste groep deelnemers in het nieuwe stelsel laat zien dat de hoogte van de vlakke premie tussen pensioenregelingen sterk kan verschillen. Ondanks de nog beperkte omvang van de groep actieve deelnemers in het nieuwe pensioenstelsel geven de data een eerste beeld van de hoogte van de vlakke pensioenpremie. Voor 12% van deze deelnemers is het premiepercentage 5% of minder, en voor 7% is dat juist 20% of meer. Dit beeld zal de komende jaren nog veranderen naarmate meer deelnemers overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Met name voor uitkeringsovereenkomsten die overgaan naar het nieuwe stelsel hebben sociale partners hogere premiepercentages afgesproken.

Figuur 1: Percentage deelnemers uitgesplitst naar premiepercentage voor regelingen in het nieuwe stelsel

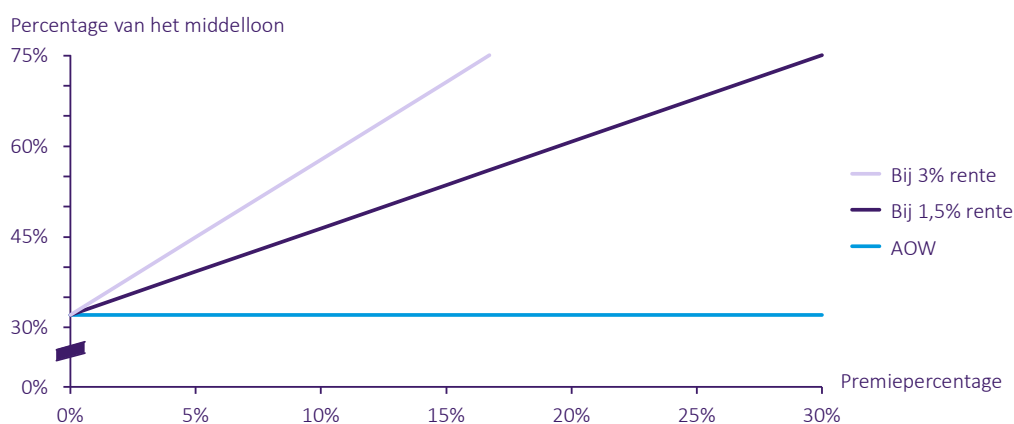
Wat toont figuur 1? De grafiek toont de verdeling van deelnemers in het nieuwe stelsel naar de hoogte van het premiepercentage in hun pensioenregeling. Voor 7% van de deelnemers is de premie 20% of meer van de pensioengrondslag, voor 47% van de deelnemers ligt de premie tussen de 11% en de 20%, voor 34% van de deelnemers ligt de premie tussen de 6% en de 10% en voor 12% van de deelnemers is de premie 5% of minder.

Het beperkt benutten van de fiscale ruimte voor pensioenopbouw speelt breder bij deelnemers in premieregelingen. Gemiddeld benut de pensioenregeling 42% van de fiscale ruimte voor de 1,8 miljoen deelnemers in premieregelingen. In de context van het nieuwe pensioenstelsel met een maximale vlakke premie van 30% zou een benutting van 42% equivalent zijn met een vlakke premie van net geen 13%. Zoals eerder aangegeven zal dit beeld nog veranderen wanneer meer uitkeringsovereenkomsten over zullen worden overgezet naar het nieuwe stelsel; wij zullen deze statistieken dan actualiseren.

Hoeveel pensioen leveren verschillende vlakke premiepercentages uiteindelijk op? Om een gevoel te krijgen bij de invloed op het pensioeninkomen hebben wij daar in figuur 2 een indicatie van opgenomen. Bij deze versimpelde inschatting nemen we als uitgangspunt dat een vlakke premie van 30% van de pensioengrondslag bij een rente van 1,5% leidt tot een pensioen van 75% van het middelloon. We maken deze aanname omdat de rente van 1,5% aan de basis lag van de maximale vlakke premiestaffel van 30%, die bedoeld is om een vergelijkbaar pensioen op te leveren als een middelloonregeling met een jaarlijks opbouwpercentage van 1,875%. Over de hele loopbaan komt die middelloonregeling uit op een pensioen van 75% van het middelloon (inclusief AOW). Dat wordt over het algemeen als toereikend gezien, omdat de uitgaven en belastingen na pensionering lager liggen dan tijdens het werkende leven.

De hoogte van de rente heeft een grote invloed op de hoogte van het te verwachten pensioen. Als voorbeeld lichten we een vlakke premie van 10% van de pensioengrondslag uit, waarvan we in figuur 1 zien dat die veel voorkomt. Deze premiehoogte resulteert in het voorbeeld bij een rekenrente van 1,5% in een pensioen van 46% van het middelloon. Maar bij een rente van 3% - dichterbij het huidige renteniveau - stijgt dat aanzienlijk naar 58% van het middelloon. Maar bij een premieniveau van 5% resulteert de pensioenregeling in het voorbeeld ook in het positievere scenario met 3% rekenrente maar in een pensioen van 45% van het middelloon, dat dan voor meer dan twee derde bestaat uit de AOW.

Figuur 2: Inschatting van de vervangingsratio bij verschillende vlakke premiepercentages

Wat toont figuur 2? De grafiek geeft een indicatie van de vervangingsratio bij verschillende vlakke premies en rentestanden. De lichtblauwe lijn toont de AOW van €19.172, die bij een verondersteld middelloon van €50.000 een vervangingsratio van 32% biedt. De donkerpaarse lijn toont de vervangingsratio bij verschillende premiepercentages bij een rente van 1,5% en de lichtpaarse toont hetzelfde bij een rente van 3%. We hebben aangenomen dat de vervangingsratio bij 30% premie en 1,5% rente gelijk is aan 75% van het middelloon. Bij een lagere premie daalt de vervangingsratio lineair tot het AOW-niveau van 32%.

De AFM ziet het risico dat deelnemers met een lage pensioenopbouw denken dat het aanvullende pensioen via hun werkgever goed is geregeld, terwijl de opbouw maar beperkt is.

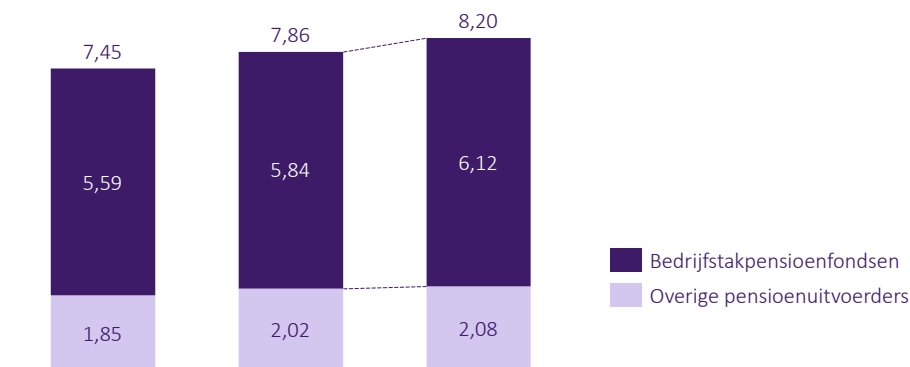
Daarom roepen wij de sector op ervoor te waken dat deelnemers realistische verwachtingen hebben van hun pensioenregeling, bijvoorbeeld in [ons rapport uit 2023](#). Dat kan op meerdere manieren, bijvoorbeeld door deelnemers goed te informeren. Deelnemers kunnen dan nog op tijd eventuele maatregelen nemen om financiële problemen na pensionering te voorkomen.

1.2 De groep werknemers die pensioen opbouwt is gegroeid door de verlaging van de startleeftijd

Vanaf 1 januari 2024 is de minimale startleeftijd voor pensioenopbouw in Nederland verlaagd van 21 naar 18 jaar. Als onderdeel van het pensioenakkoord hebben de overheid, sociale partners en de pensioensector afgesproken te streven naar een halvering van de witte vlek (werknemers in loondienst die niet deelnemen aan een pensioenregeling) van 936 duizend in 2019 naar 468 duizend in 2027. Een onderdeel daarvan is de verlaging van de startleeftijd voor pensioenopbouw, die ervoor zorgt dat jongeren eerder beginnen met het opbouwen van pensioen.

Dit heeft inderdaad geleid tot een toename van het aantal actieve deelnemers. In algemene zin zien we dat het aantal actieve deelnemers al een aantal jaar toeneemt. In onze data valt tussen 2023 en 2024 in het bijzonder de stijging van het aantal actieve deelnemers bij bedrijfstakpensioenfondsen op. De 43 bedrijfstakpensioenfondsen hadden eind 2024 ruim 286 duizend actieve deelnemers meer dan eind 2023. Daarvan komen er 247 duizend voor rekening van de tien grootste bedrijfstakpensioenfondsen.

Figuur 3: Aantal actieve deelnemers (in miljoenen)

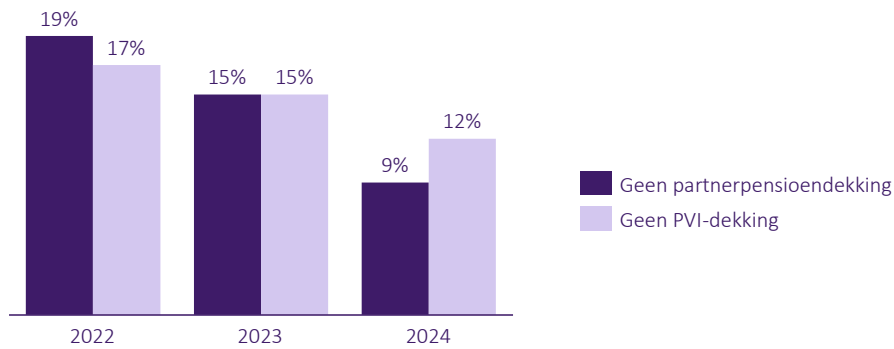
Wat toont figuur 3? De grafiek geeft de ontwikkeling van het aantal actieve deelnemers bij bedrijfstakpensioenfondsen van 2022 naar 2024 weer in verhouding tot het totale aantal actieve deelnemers. In 2023 hadden de bedrijfstakpensioenfondsen in totaal 5,84 miljoen actieve deelnemers, in 2024 was dat opgelopen naar 6,12 miljoen. De toename bedraagt 286 duizend deelnemers.

1.3 Voor steeds meer deelnemers is partnerpensioen en premievoortzetting bij invaliditeit verzekerd

Voor een steeds groter deel van de deelnemers in premieoverkomsten is er dekking in het geval van overlijden vóór de pensioendatum of bij arbeidsongeschiktheid. Tussen eind 2022 en eind 2024 is het aandeel actieve registraties (één deelnemer kan meerdere pensioenen ofwel registraties hebben) zonder partnerpensioendekking gehalveerd. Ook de groep deelnemers zonder dekking voor de voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid (PVI) is in 2024 een stuk kleiner dan in 2022.

De AFM juicht deze ontwikkeling toe en roept op om de deelnemers waarvoor geen risicodekking van toepassing is daar proactief over te informeren. Zowel om teleurstellingen te voorkomen als om hen in staat te stellen tijdig andere verzekeringen af te sluiten ter bescherming tegen een terugval in het huishoudinkomen bij overlijden of een pensioengat bij arbeidsongeschiktheid.

Figuur 4: Risicodekking actieve deelnemers binnen premieovereenkomsten

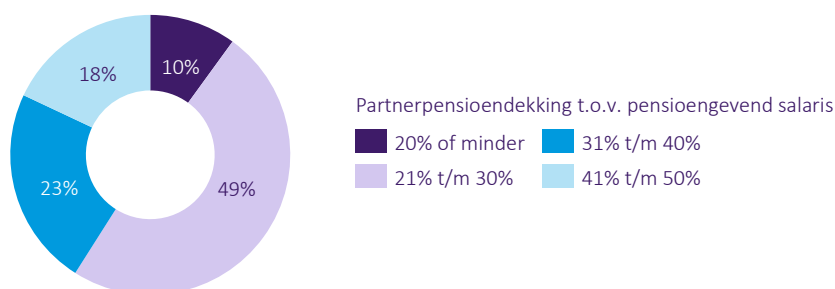
Wat toont figuur 4? De grafiek laat per rapportagejaar (2022–2024) het aandeel actieve deelnemers zien zonder risicodekking, uitgesplitst naar het ontbreken van partnerpensioendekking en het ontbreken van PVI-dekking. Het aandeel deelnemers zonder partnerpensioendekking is afgenomen van 19% in 2022 naar 15% in 2023 en 9% in 2024. Het aandeel deelnemers zonder PVI-dekking is afgenomen van 17% in 2022 naar 15% in 2023 en 12% in 2024.

1.4 Maar data over het nieuwe stelsel laat ook zien dat partnerpensioendekking sterk kan verschillen

De partnerpensioendekking verschilt sterk per pensioenregeling in het nieuwe stelsel. De rapportagedata over 2024 geeft een eerste beeld van de hoogte van de partnerpensioendekking die door sociale partners is afgesproken binnen de pensioenregelingen in het nieuwe stelsel. Slechts voor een klein gedeelte van de actieve deelnemers zit de dekking dicht bij het maximum.

Voor de meerderheid van de deelnemers is de dekking lager dan 30% van het pensioengevend salaris, en voor een klein deel is de dekking zelfs lager dan 20% van het pensioengevend salaris. Bij een dergelijke lage dekking kan het huishoudinkomen sterk terugvallen bij overlijden voor de pensioendatum. Als deelnemers daarvan goed op de hoogte zijn, kunnen zij eventueel andere voorzieningen treffen.

Figuur 5: Aandeel actieve deelnemers per categorie partnerpensioendekking t.o.v. pensioengevend salaris

Wat toont figuur 5? De grafiek toont de verdeling van deelnemers in het nieuwe stelsel naar de hoogte van de partnerpensioendekking in hun pensioenregeling, uitgedrukt als percentage van het pensioengevende salaris. Voor 18% van de deelnemers is de dekking 41% of meer, voor 23% van de deelnemers ligt de dekking tussen de 31% en de 40%, voor 49% van de deelnemers ligt de dekking tussen de 21% en de 30% en voor 10% van de deelnemers is de dekking 20% of minder.

Goed informeren over risico's bij het nieuwe partnerpensioen

Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel verandert de inrichting van het nabestaandenpensioen. Bij overlijden vóór de pensioendatum wordt het partnerpensioen voortaan standaard op risicobasis geregeld, met een maximale uitkering van 50% van het pensioengevend salaris. Doordat het nieuwe nabestaandenpensioen op risicobasis is, stopt de dekking als de deelnemer uit dienst treedt en niet langer deelneemt in de pensioenregeling, na het aflopen van de verplichte uitloopdekking en eventueel optionele voortzetting.

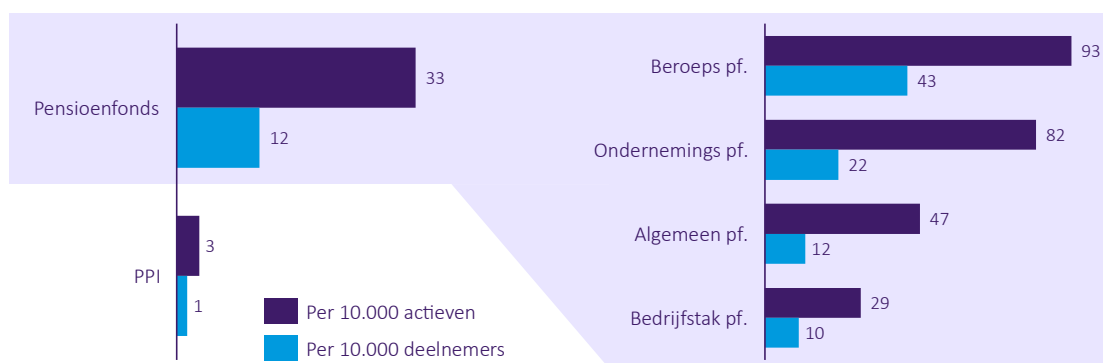
Met de wijzigingen die door de Wtp plaatsvinden in het nabestaandenpensioen ontstaan er ook nieuwe risico's en communicatie-uitdagingen. Rondom de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel kunnen deelnemers bijvoorbeeld onbewust onverzekerd raken of zijn. [Op onze website](#) hebben wij een aantal situaties opgenomen waarbij u extra alert moet zijn op tijdige en duidelijke communicatie, om deelnemers voldoende handelingsperspectief te bieden in deze situaties.

2. Klachtendata geven een waardevol perspectief op de kwaliteit van de dienstverlening

2.1 Het aantal geregistreerde klachten verschilt per type pensioenuitvoerder

Pensioenfondsen registreren relatief meer klachten per deelnemer dan PPI's. In absolute aantallen komt maar liefst 99% van alle klachten in 2024 van deelnemers van pensioenfondsen, tegenover slechts 1% bij PPI's.² Binnen de pensioenfondsen rapporteren beroepspensioenfondsen de meeste klachten per deelnemer en bedrijfstakpensioenfondsen de minste. Aangezien de nieuwe wettelijke vereisten voor adequate behandeling van klachten sinds 1 juli 2023 van kracht zijn, is 2024 het eerste volledige jaar waarover de AFM data over klachten bij pensioenfondsen en PPI's heeft.

Figuur 6: Gemiddeld aantal geregistreerde klachten per 10.000 deelnemers

***Wat toont figuur 6?** De grafieken tonen het gemiddelde aantal geregistreerde klachten per 10.000 deelnemers, uitgesplitst naar type pensioenuitvoerder (pensioenfonds of PPI, links) en soort pensioenfonds (beroeps-, ondernemings-, algemeen of bedrijfstakpensioenfonds, links). We hebben het aantal klachten afgezet tegen het aantal actieve deelnemers (donkerpaars) en het totaal aantal deelnemers (lichtpaars).*

Een laag aantal geregistreerde klachten is niet automatisch positief. Een hoog aantal klachten kan wijzen op problemen in de dienstverlening. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om ervaren tekortkomingen in de kwaliteit van dienstverlening, de naleving van regels of de interactie met deelnemers. Maar ook een laag aantal klachten kan een signaal zijn dat er iets niet goed gaat. Deelnemers weten misschien niet goed hoe zij een klacht moeten indienen of ervaren drempels om dit te doen (zie ook: [Naar een klachtenprocedure zonder drempels](#)).

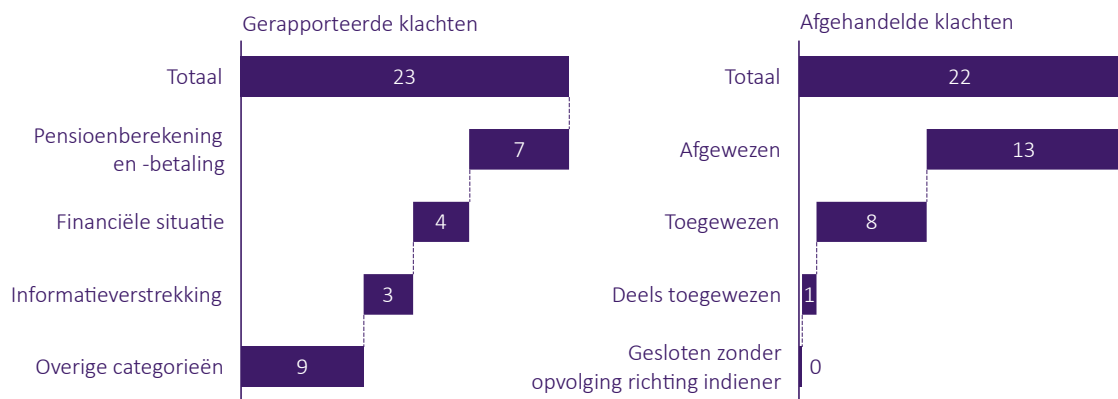
Het is belangrijk dat alle uitingen die binnen de wettelijke definitie van een klacht vallen als zodanig worden geregistreerd. Deelnemers hebben namelijk het recht op behandeling via de klachtenprocedure. En om daarna eventueel naar de geschilleninstantie te gaan als hun klacht (deels) is afgewezen.

² Voor pensioenverzekeraars is dit gedeelte van de rapportage niet verplicht. Zij rapporteren namelijk al jaarlijks over klachten aan de AFM via de Klachtenuitvraag verzekeraars. De gegevens van verzekeraars die wel over klachten hebben gerapporteerd zijn niet opgenomen in dit Sector in beeld, omdat deze anders een incompleet beeld zouden kunnen geven.

2.2 De meeste geregistreerde klachten gaan over pensioenberekening en -betaling

In 2024 registreerden pensioenfondsen en PPI's in totaal ruim 23 duizend klachten. De klachten zijn ingedeeld in één van in totaal twaalf categorieën zoals opgenomen in de gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' van de Pensioenfederatie. De meeste klachten gingen over pensioenberekening en -betaling, de financiële situatie van het fonds (zoals verlagingen, niet-indexeren en beleggingsbeleid) en informatieverstrekking. Samen zijn deze drie categorieën goed voor bijna twee derde van alle klachten.

Figuur 7: Aantal gerapporteerde en afgehandelde klachten (in duizenden)

***Wat toont figuur 7?** De grafieken tonen de drie meest voorkomende categorieën van de 23 duizend gerapporteerde klachten (links) en de verschillende uitkomsten die aan de 22 duizend afgehandelde klachten zijn toegekend (rechts). Klachten kunnen betrekking hebben op meerdere categorieën, een fout in de pensioenberekening gaat bijvoorbeeld vaak ook samen met onjuiste informatie aan deelnemers. In de grafiek is de hoofdcategorie van de klacht opgenomen die door de pensioenuitvoerder is ingevuld. Ongeveer 60% van de klachten (13 duizend) is afgewezen.*

Klachten over behandelingsduur en het deelnemersportaal worden vaak toegewezen. Wanneer een pensioenuitvoerder een deelnemersportaal aanbiedt, roept de AFM op te borgen dat dit goed functioneert, zeker als het portaal de basis vormt voor de interactie met deelnemers. Slecht functionerende portalen kunnen leiden tot onduidelijkheid, foutieve of onvolledige informatie of het missen van keuzemomenten. In algemene zin geldt dat wanneer klachten worden toegewezen, het belangrijk is om ook na te gaan of andere deelnemers daar mogelijk door geraakt zijn.

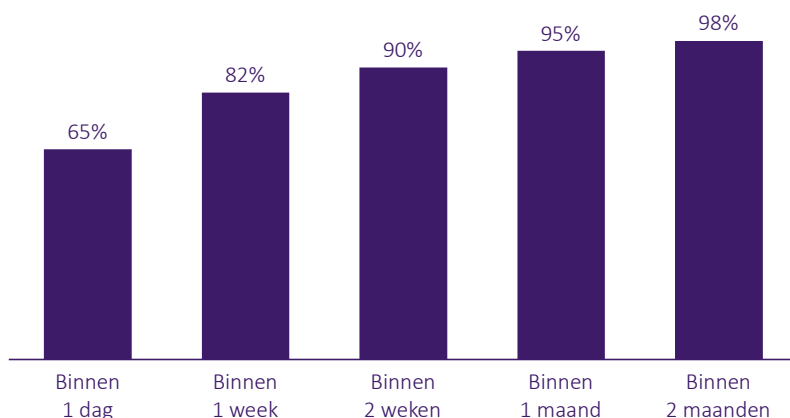
Afgewezen klachten kunnen toch ook nog belangrijke signalen geven. Hoewel klachten onterecht kunnen zijn, kunnen ze wijzen op onduidelijkheden of onvrede bij deelnemers. Zo worden klachten over de financiële situatie en de transitie in meer dan 90% van de gevallen afgewezen. Toch kunnen die samen wel wijzen op onduidelijkheden of hiaten in de (transitie)communicatie. Het is daarom van belang dat pensioenuitvoerders ook deze klachten analyseren en waar nodig gebruiken om hun communicatie aan te scherpen.

Geef in het geval van geconstateerde fouten duidelijkheid hoe wordt omgegaan met het verleden.

Correcties kunnen leiden tot een aanpassing van aanspraken of uitkeringen. De correctie van een te laag vastgestelde uitkering door een nabetaling kan nadelige financiële gevolgen hebben voor de deelnemer, zoals het verlies van toeslagen. En ook als een ingegane uitkering naar de toekomst wordt verlaagd, is het nodig om duidelijk aan te geven wat er gebeurt met de eerder door de deelnemer te veel ontvangen uitkeringen. Een duidelijk correctiebeleid, waarin is vastgelegd hoe om wordt gegaan met te veel of te weinig uitgekeerd pensioen, is in die gevallen waardevol om deelnemers duidelijkheid te geven hoe daarmee door de pensioenuitvoerder wordt omgegaan.

2.3 Veruit de meeste klachten worden binnen enkele weken afgehandeld

Figuur 8: Percentage klachten afgehandeld binnen tijdsperiode (cumulatief)

Wat toont figuur 8? De grafiek geeft weer hoeveel klachten er binnen verschillende tijdsperioden zijn afgehandeld. 65% van de klachten was afgehandeld binnen 1 dag, 82% binnen 1 week, 90% binnen 2 weken, 95% binnen 1 maand en 98% binnen 2 maanden.

Twee derde van de klachten werd op de dag van indienen afgehandeld. In 2024 zijn bijna 22 duizend klachten afgehandeld. Ruim 90% daarvan werd binnen twee weken afgehandeld. Voor 5% duurde de afhandeling langer dan een maand en voor 2% langer dan twee maanden. Van de klachten met een doorlooptijd van meer dan twee maanden had de helft betrekking op de financiële situatie van het fonds of op pensioenberekening en -betaling.

Langere doorlooptijden kunnen gerechtvaardigd zijn, maar vragen om goede communicatie. Bij complexe situaties kan zorgvuldig onderzoek nodig zijn. Maar de AFM benadrukt dat pensioenuitvoerders deelnemers bij langere doorlooptijden actief moeten informeren over de voortgang, en rekening moeten houden met de (financiële) gevolgen voor de deelnemer. Het kan daarnaast nuttig zijn periodiek te evalueren waarom een langere doorlooptijd nodig was en of het proces richting de toekomst verbeterd kan worden.

Een klacht moet binnen een 'redelijke termijn' worden afgehandeld.

De wet stelt geen vaste termijn voor klachtenafhandeling, maar klachten moet wel binnen een redelijke termijn worden afgehandeld. Daarnaast gelden aanvullende tijdslijnen:

- De pensioenuitvoerder bevestigt de klacht en informeert de deelnemer binnen twee weken over de verwachte afhandelingstermijn.
- De deelnemer kan een klacht met betrekking tot de uitvoering van het pensioenreglement vanaf tien weken na de ontvangstbevestiging of twaalf weken na de indiening voorleggen aan een geschilleninstantie. Dit is bij pensioenfondsen de Geschillen Instantie Pensioenen (GIP) en bij verzekeraars of PPI's het Klachteninstituut financiële dienstverlening (Kifid).

3. Beleggingsvrijheid leidt niet overal tot daadwerkelijk kiezen, vooral jongeren blijven achter

3.1 De meerderheid van de deelnemers in premieregelingen heeft beleggingsvrijheid

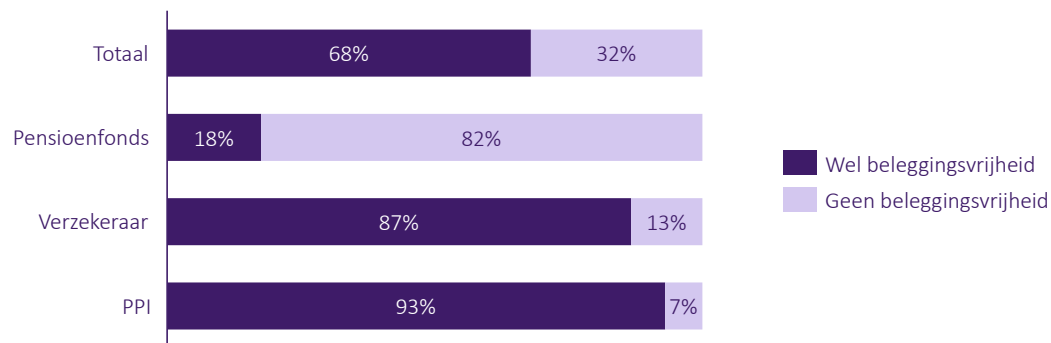
Ruim twee derde van de deelnemers in premieovereenkomsten kan beleggingskeuzes maken. Daarbij zijn er twee varianten mogelijk: profielbeleggen en opt-out beleggen.

- Bij profielbeleggen kiest de deelnemer, na advies van de pensioenuitvoerder, uit een aantal vooraf samengestelde beleggingsmixen waarbij het beleggingsrisico afneemt richting de pensioendatum.
- Bij opt-out beleggen kiest de deelnemer, opnieuw na advies, zelf de specifieke beleggingen.

Wanneer deelnemers beleggingsvrijheid hebben, dan gaat dat in 82% van de gevallen om beide vormen. In 18% van de gevallen gaat het om alleen profielbeleggen, en 0,4% kan alleen kiezen voor opt-out.

Hoeveel deelnemers beleggingskeuzes kunnen maken verschilt sterk tussen de verschillende type pensioenuitvoerders. Bij verzekeraars en PPI's heeft juist het overgrote deel van de deelnemers beleggingsvrijheid. Bij pensioenfondsen kan maar een klein van de deelnemers met een premieovereenkomst invloed uitoefenen op de beleggingen, vooral omdat enkele grote fondsen deze keuze niet aanbieden.

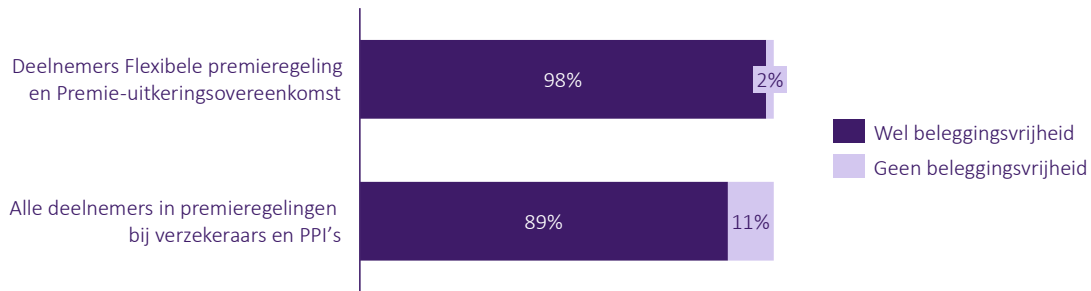
Figuur 9: Beleggingsvrijheid per type pensioenuitvoerder en per variant beleggingsvrijheid

Wat toont figuur 9? De grafiek geeft weer in welke mate beleggingsvrijheid voorkomt bij verschillende typen pensioenuitvoerders. In totaal heeft 68% van de deelnemers in premieregelingen beleggingsvrijheid. Bij pensioenfondsen gaat het om 18%, bij verzekeraars om 87% en bij PPI's om 93%.

Een blik op de kleine eerste groep deelnemers in premie-uitkeringsovereenkomsten en flexibele premieregelingen laat zien dat zij bijna allemaal keuzes kunnen maken over hun beleggingen. Deelnemers kunnen binnen deze regelingen keuzevrijheid over hun beleggingen krijgen. We zien dat dit bij de eerste pensioenregelingen in het nieuwe stelsel op grote schaal wordt aangeboden: 98% van deze deelnemers kan eigen beleggingskeuzes maken. Daarmee heeft deze eerste groep deelnemers, die deelnemen aan een pensioenregeling bij een PPI of een verzekeraar, ook vaker beleggingsvrijheid dan de totale groep deelnemers in premieregelingen bij PPI's en verzekeraars. Bij de solidaire premieregeling is deze keuzevrijheid over de beleggingen niet mogelijk.

Figuur 10: Aantal deelnemers in het nieuwe pensioenstelsel met keuzevrijheid beleggingen in pensioenregeling

Wat toont figuur 10? De grafiek laat zien dat 98% van de eerste groep deelnemers in het Flexibele premieregelingen en Premie-uitkeringsovereenkomsten beleggingsvrijheid in de regeling heeft. Dit is meer dan de 89% bij de totale groep deelnemers in premieregelingen bij verzekeraars en PPI's.

Veel deelnemers krijgen door de overgang naar de WTP voor het eerst met deze keuzevrijheid te maken. Dat kan lastig zijn. Onjuiste keuzes – of het uitblijven van keuzes – kunnen nadelige gevolgen hebben voor het uiteindelijke pensioen. De AFM roept daarom op om deelnemers goed te begeleiden en duidelijk uit te leggen welke gevolgen verschillende beleggingskeuzes hebben voor de hoogte en de onzekerheid van hun pensioen. Daarbij geldt dat het belangrijk is dat de informatie tijdig, duidelijk, correct en evenwichtig wordt aangeboden zodat de deelnemers in staat worden gesteld een voor hen passende keuze te maken. In hoofdstuk 4 gaan wij verder in op aandachtspunten bij het gebruik van keuzevrijheid door deelnemers.

Adviesplicht voor de pensioenuitvoerder bij gebruik van de beleggingsvrijheid door de deelnemer

De pensioenuitvoerder verzamelt informatie over de financiële positie, kennis, ervaring, doelstellingen en risicobereidheid van de deelnemer. Op basis daarvan wordt een risicoprofiel vastgesteld, dat weergeeft hoeveel risico de deelnemer kan en wil dragen. Het advies wordt daarop gebaseerd en het risicoprofiel wordt periodiek getoetst. Deze verplichting geldt zowel bij profielbeleggen als opt-out beleggen. Lees meer over [zorgplicht bij beleggingsvrijheid](#) op onze website.

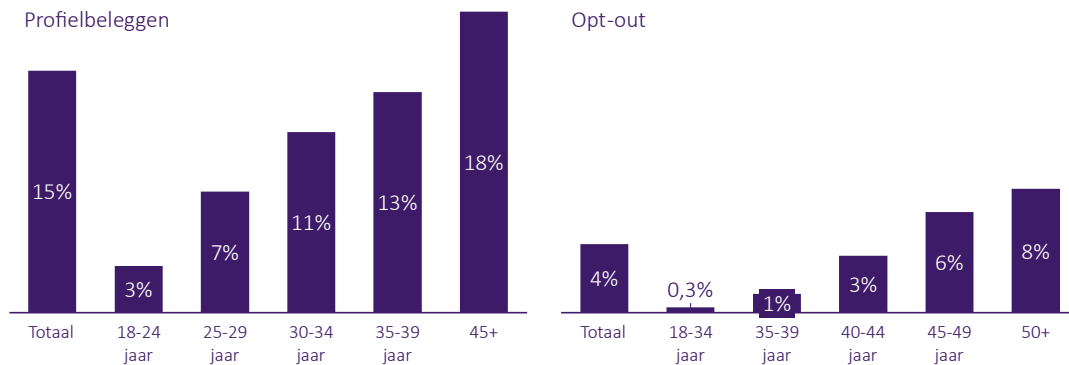
3.2 Weinig gebruik van beleggingsvrijheid, vooral bij jonge deelnemers

Toch maakt maar een klein deel van de deelnemers gebruik van deze vrijheid. Gemiddeld wijkt 15% af van het default beleggingsprofiel via profielbeleggen en gebruikt 4% opt-out om zelf een beleggingsmix samen te stellen. Het beperkte gebruik kan meerdere oorzaken hebben. Sommige deelnemers blijven bijvoorbeeld bewust in het default profiel omdat dat het beste aansluit bij hun persoonlijke situatie. Andere deelnemers weten mogelijk niet dat er keuzevrijheid is of worden onvoldoende geactiveerd om een keuze te maken. Goede begeleiding en effectieve activatie kunnen helpen om meer deelnemers de beleggingskeuze te laten maken die het beste past bij hun situatie en voorkeuren.

Vooral oudere deelnemers gebruiken de beleggingsvrijheid. Jongere deelnemers doen dit veel minder, terwijl zij – door hun langere beleggingshorizon – juist nog een lange tijd kunnen profiteren van beleggingen in een profiel dat beter aansluit op hun voorkeuren en doelstellingen. Bij het gebruik van opt-out is een nog sterker leeftijdsverschil te zien: tot 40 jaar wordt er bijna geen gebruik van gemaakt.

De AFM roept pensioenuitvoerders op om te onderzoeken waarom deelnemers wel of geen keuzes maken. De oorzaken voor deze aanzienlijke verschillen tussen leeftijdsgroepen kunnen per pensioenuitvoerder verschillen. Door inzicht te krijgen in de achterliggende redenen kunnen pensioenuitvoerders hun communicatie en keuzebegeleiding verfijnen en beter richten op specifieke doelgroepen.

Figuur 11: Gebruik van profielbeleggen en opt-out door deelnemers die daarvoor kunnen kiezen, naar leeftijd

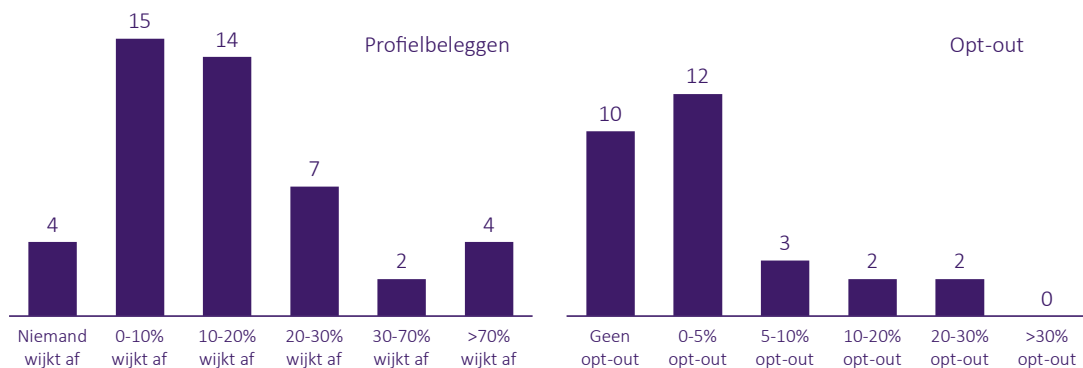

Wat toont figuur 11? De grafiek geeft weer dat het gebruik van profielbeleggen en opt-out beleggen per leeftijdsgroep sterk verschilt. Gemiddeld kijkt 15% van de deelnemers af van de default lifecycle, maar voor het jongste leeftijdscohort (18-24 jaar) is dat maar 3%, en voor het oudste leeftijdscohort (45+) is dat 18%. Gemiddeld maakt 4% van de deelnemers gebruik van opt-out beleggen, maar voor het jongste leeftijdscohort (18-34 jaar) is dat maar 0,3%, en voor het oudste leeftijdscohort (50+) 8%.

3.3 Grote verschillen in het gebruik van beleggingsvrijheid tussen pensioenuitvoerders

Ook tussen pensioenuitvoerders bestaan grote verschillen in het gebruik van beleggingsvrijheid. De verschillen tussen pensioenuitvoerders kunnen verschillende oorzaken hebben. Zo kan dit samenhangen met het aantal beschikbare beleggingsprofielen en hoe sterk die onderling verschillen, maar ook met hoe de keuzeopties worden gepresenteerd en hoe goed deelnemers worden geactiveerd en begeleid.

Figuur 12: Aantal pensioenuitvoerders naar de mate van gebruik van profielbeleggen en opt-out

Wat toont figuur 12? De grafiek laat zien dat er enerzijds pensioenuitvoerders zijn waarbij niemand afwijkt van de default (4 stuks) of opt-out belegt (10 stuk), maar dat er ook zijn waar meer dan 70% afwijkt van de default (4 stuks) of meer dan 20% opt-out belegt (2 stuks). Het vaakst komt het voor dat 0-10% afwijkt van de default en dat 0-5% gebruik maakt van opt-out beleggen.

Bij sommige pensioenuitvoerders wordt de beleggingsvrijheid helemaal niet gebruikt. Bij vier pensioenuitvoerders met profielbeleggen kijkt niemand af van het default profiel. Bij tien pensioenuitvoerders die opt-out beleggen aanbieden maakt geen enkele deelnemer daar gebruik van. Als een keuze vrijwel niet wordt gebruikt, kan dat erop wijzen dat deze niet past bij de populatie. Dan is de vraag of deze keuze wel zinvol is om aan te bieden. En of het kostenefficiënt is om de processen rondom de vaststelling van risicoprofielen van deelnemers en het advies door de pensioenuitvoerder in te richten.

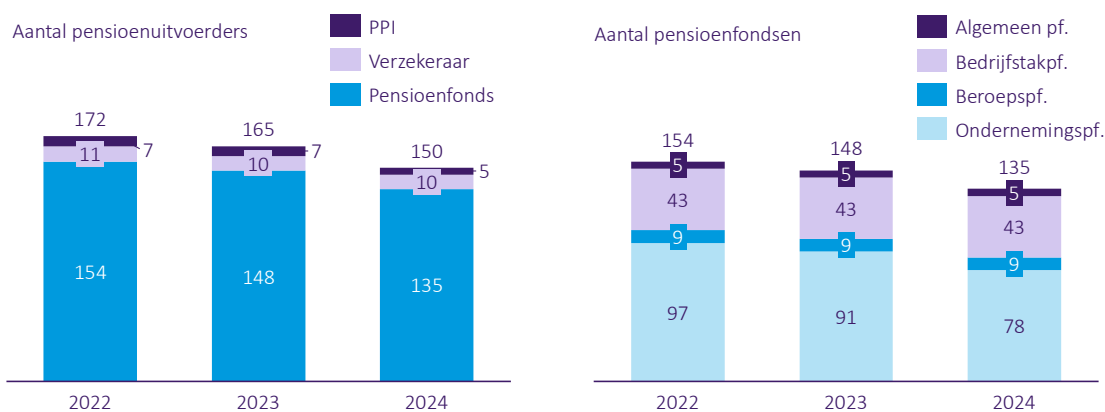
4. Bijlage – algemeen

4.1 Aantal pensioenuitvoerders

In 2022 waren 172 pensioenuitvoerders actief, in 2024 waren het er nog 150. Ondanks de afname van het aantal pensioenfondsen blijven zij nog wel verreweg de grootste groep uitvoerders van tweedepijlerpensioenen. Ondernemingspensioenfondsen komen het meest voor, zij zijn samen goed voor bijna 60% van alle pensioenfondsen. Maar het aantal ondernemingspensioenfondsen is de afgelopen jaren ook het snelst gedaald.

Figuur 13: Trend in aantal uitvoerders van tweedepijlerpensioen, naar type pensioenuitvoerder

Figuur 14: Trend in het aantal pensioenfondsen, naar type pensioenfonds

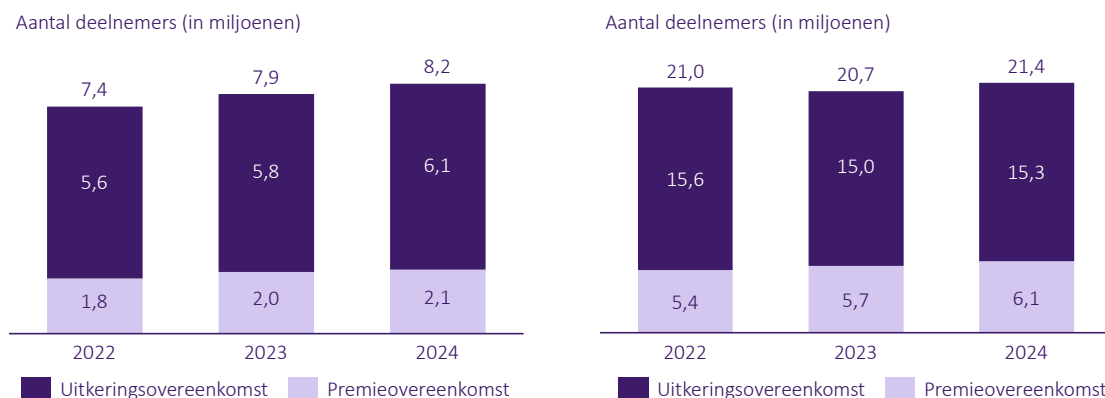

4.2 Deelnemers in de opbouwfase

Pensioenen in de opbouwfase behoren toe aan actieve deelnemers of gewezen deelnemers. Actieve deelnemers bouwen op dit moment pensioen op via hun werkgever, terwijl gewezen deelnemers in het verleden pensioenrechten hebben opgebouwd. Eind 2024 zijn er in Nederland 21,7 miljoen pensioenen opgebouwd door actieve en gewezen deelnemers. Dit aantal is groter dan het aantal unieke personen dat een pensioen heeft opgebouwd in Nederland. Een individu kan bij meerdere uitvoerders een pensioen hebben opgebouwd, bijvoorbeeld vanwege pensioenen uit voormalige dienstverbanden.

Figuur 15: Trend in het aantal actieve deelnemers naar type pensioenovereenkomst (opbouwfase)

Figuur 16: Trend in het totaal aantal deelnemers per type pensioenovereenkomst (opbouwfase)

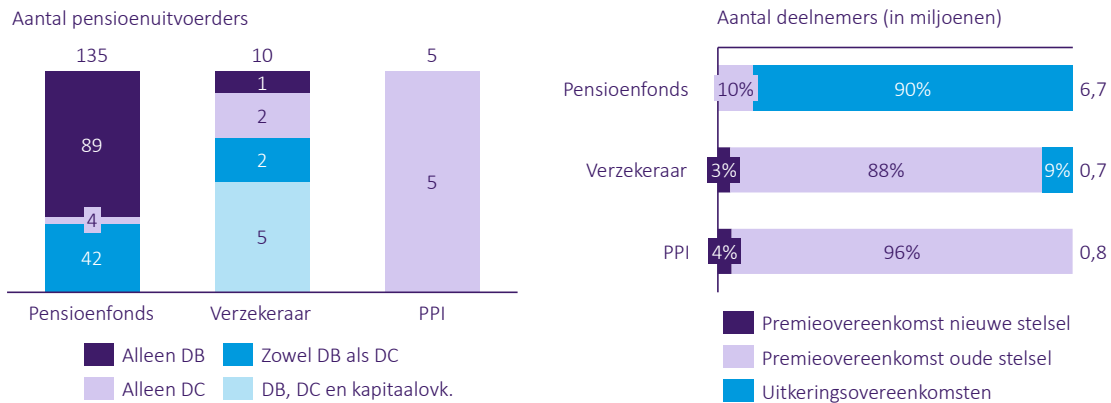

4.3 Type pensioenovereenkomsten

Pensioenuitvoerders voeren verschillende typen pensioenovereenkomsten uit. We onderscheiden uitkerings-, premie- en kapitaalovereenkomsten. Eind 2024 voerden pensioenfondsen nog voornamelijk uitkeringsovereenkomsten uit en verzekeraars voornamelijk premieovereenkomsten. PPI's voeren enkel premieovereenkomsten uit. Eind 2024 bouwden ruim 55 duizend deelnemers bij een verzekeraar of PPI pensioen op in een regeling die is aangepast aan het nieuwe pensioenstelsel.

Figuur 17: Aanbod verschillende pensioenovereenkomsten, per type pensioenuitvoerder (opbouwfase)

Figuur 18: Aantal actieve deelnemers in de opbouwfase per type overeenkomst en type pensioenuitvoerder

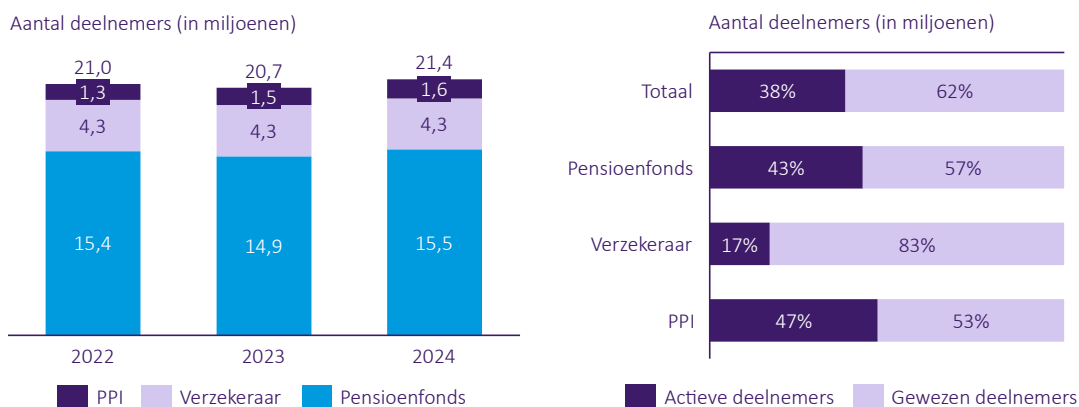

Uit de verdeling van deelnemers per type pensioenuitvoerder blijkt dat het merendeel van de deelnemers is aangesloten bij een pensioenfonds. Daarmee zijn pensioenfondsen de dominante uitvoerder, ondanks een merkbare daling van het aantal deelnemers in de opbouwfase. Tegelijkertijd is er een stijgende trend zichtbaar bij PPI's. Het aantal deelnemers dat via een verzekeraar pensioen opbouwt blijft stabiel.

Ruim drie op de vijf pensioenen in de opbouwfase behoren toe aan gewezen deelnemers. De verhouding tussen gewezen en actieve deelnemers verschilt sterk per type uitvoerder. Bij pensioenfondsen en PPI's is de verdeling relatief in balans, al is ook hier een aanzienlijk deel van de deelnemers niet langer actief. Bij verzekeraars ligt het aandeel gewezen deelnemers hoger, op 83% van het totale aantal deelnemers in de opbouwfase.

Figuur 19: Trend in het totaal aantal deelnemers per type pensioenuitvoerder (opbouwfase)

Figuur 20: Verdeling van actieve en gewezen deelnemers per type uitvoerder (opbouwfase)

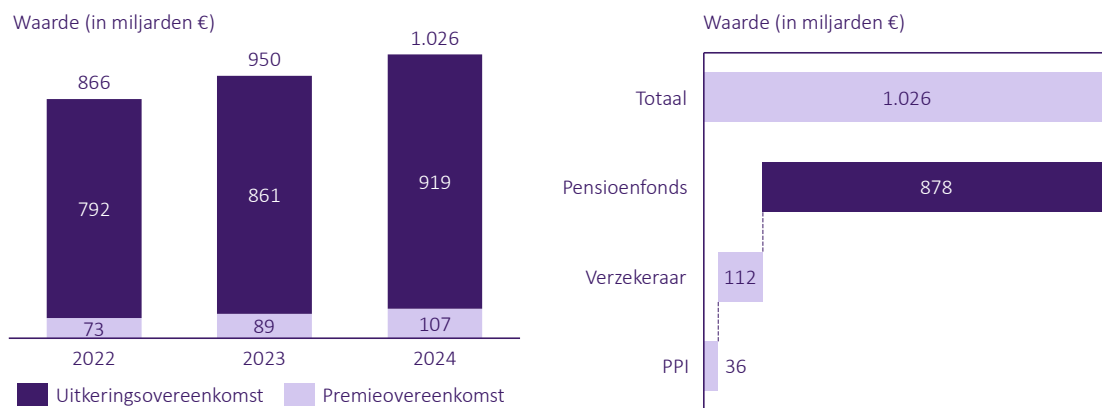
4.4 Waarde pensioenopbouw in Nederland

Onder waarde verstaat de AFM hoeveel het opgebouwde pensioen in euro's waard is. De grondslag verschilt per type pensioen. Bij een premieregeling komt dit bijvoorbeeld overeen met de waarde van de beleggingen, terwijl het bij een uitkeringsovereenkomst gaat om de technische voorziening. De waarde fluctueert onder invloed van marktomstandigheden. Bij premieovereenkomsten met name door ontwikkelingen op de aandelenmarkten, bij uitkeringsovereenkomsten werkt ook de ontwikkeling van de rente door in de vaststelling van de technische voorziening.

De waarde van premieovereenkomsten is nog relatief klein, maar groeit sneller dan bij uitkeringsovereenkomsten. Net als bij het aantal deelnemers nemen pensioenfondsen het grootste deel van de opgebouwde waarde voor hun rekening.

Figuur 21: Trend in de waarde van verschillende typen pensioenovereenkomsten (opbouwfase)

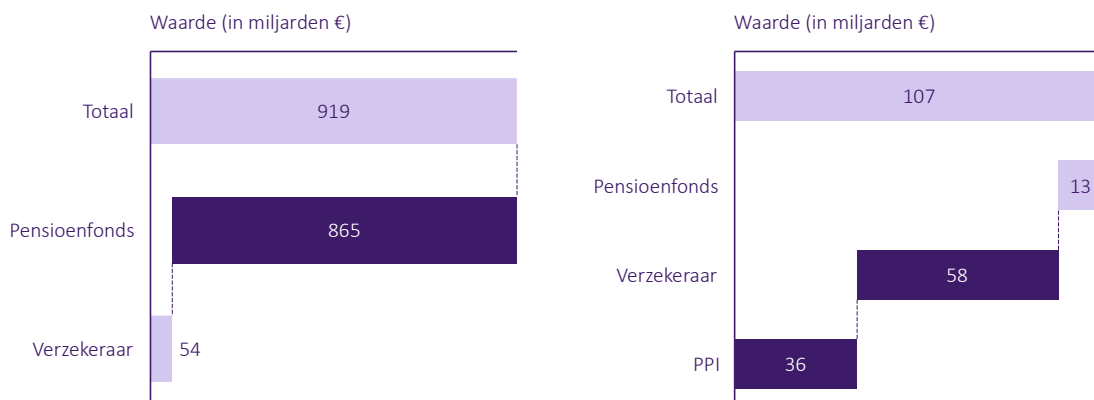
Figuur 22: De totale waarde van tweedepijlerpensioenen in de opbouwfase, per type pensioenuitvoerder

Met name bij uitkeringsovereenkomsten hebben pensioenfondsen met een aandeel van ruim 90% een dominante positie. Bij premieovereenkomsten is de verdeling juist omgekeerd. Verzekeraars en PPI's beheren samen bijna 90%. Door de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal dit naar verwachting veranderen. Het invaren door pensioenfondsen zal leiden tot verschuivingen in de verdeling van pensioenvermogen over de verschillende pensioenovereenkomsten.

Figuur 23: Totale waarde van uitkeringsovereenkomsten in de opbouwfase, per type pensioenuitvoerder

Figuur 24: Totale waarde van premieovereenkomsten in de opbouwfase, per type pensioenuitvoerder

4.5 Uitkeringsfase

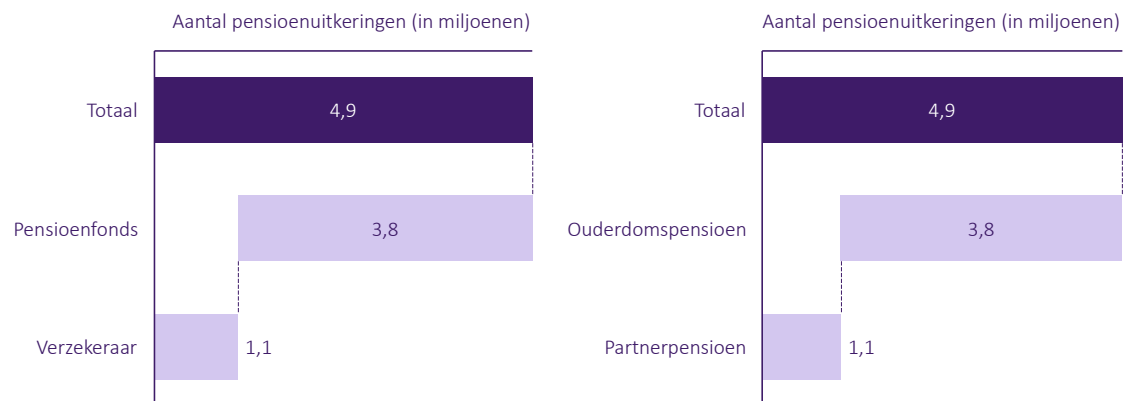
Eind 2024 waren er ongeveer vijf miljoen lopende pensioenuitkeringen in Nederland. Daaronder vallen zowel uitkerende ouderdomspensioenen en partnerpensioenen. Net als bij deelnemers in de opbouwfase geldt dat niet elke pensioengerechtigde een uniek persoon is. Wanneer iemand bij meerdere werkgevers pensioen heeft opgebouwd, kan hij of zij uitkeringen ontvangen van verschillende pensioenuitvoerders. Hierdoor kan een individu meerdere keren in de rapportage voorkomen.

Het merendeel van de lopende ouderdomspensioenen is opgebouwd binnen een uitkeringsovereenkomst. Dit benadrukt de dominantie van uitkeringsovereenkomsten binnen de huidige pensioenuitkeringen. Door de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal dit naar verwachting veranderen. Ook veel ingegane uitkeringen bij pensioenfondsen zullen worden ingevaren naar het nieuwe stelsel, en dan verschuiven naar de categorie premieovereenkomsten.

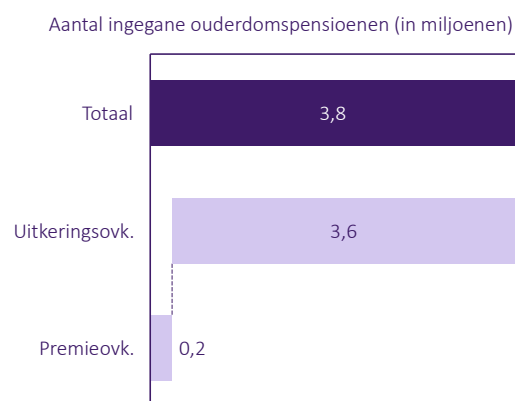
Omdat maar één PPI pensioenen in de uitkeringsfase uitvoert is dit type pensioenuitvoerder in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten.

Figuur 25: Het aantal pensioenuitkeringen naar type pensioenuitvoerder (uitkeringsfase)

Figuur 26: Het aantal ingegane ouderdoms- en partnerpensioenen (uitkeringsfase)

Figuur 27: Verdeling van het aantal ingegane ouderdomspensioenen naar type overeenkomst

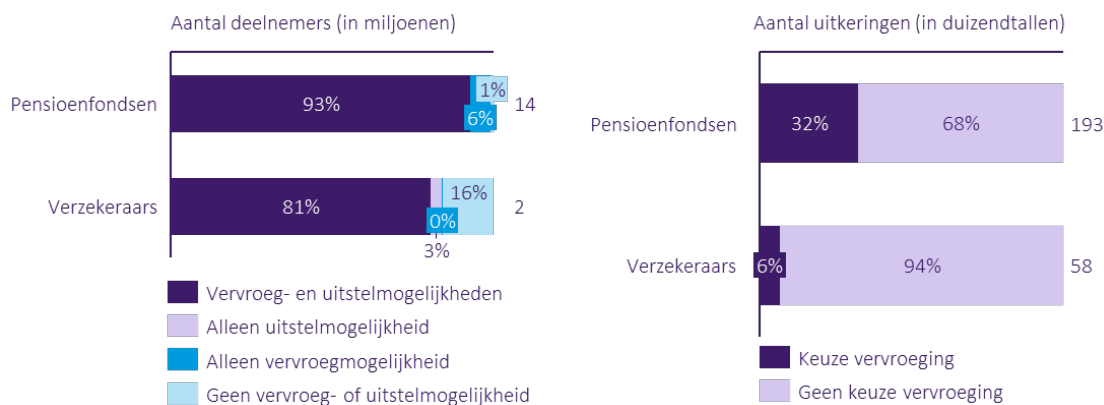
5. Bijlage – uitkeringsovereenkomsten

5.1 Vervroegen en uitstellen pensioeningang

Als de pensioenregeling het mogelijk maakt, kan een deelnemer de ingangsdatum van het tweedepijlerpensioen af laten wijken van de standaard pensioenrichtleeftijd. Bijvoorbeeld om deze aan te laten sluiten op de ingangsdatum van de AOW-uitkering. De mate waarin deelnemers deze flexibiliteit hebben, verschilt per uitvoerder. Bij sommige regelingen is uitsluitend vervroeging of uitsluitend uitstel mogelijk. Een mogelijke verklaring voor het lagere gebruik van vervroeging bij verzekeraars is dat veel fondsen aanspraken administratief hebben omgezet naar 68 jaar, en verzekeraars niet.

Figuur 28: Deelnemers die op pensioendatum gebruik kunnen maken van een uitstel- of vervroegmogelijkheid

Figuur 29: Deelnemers die in 2024 met pensioen gingen en gebruik maakten van de vervroegmogelijkheid

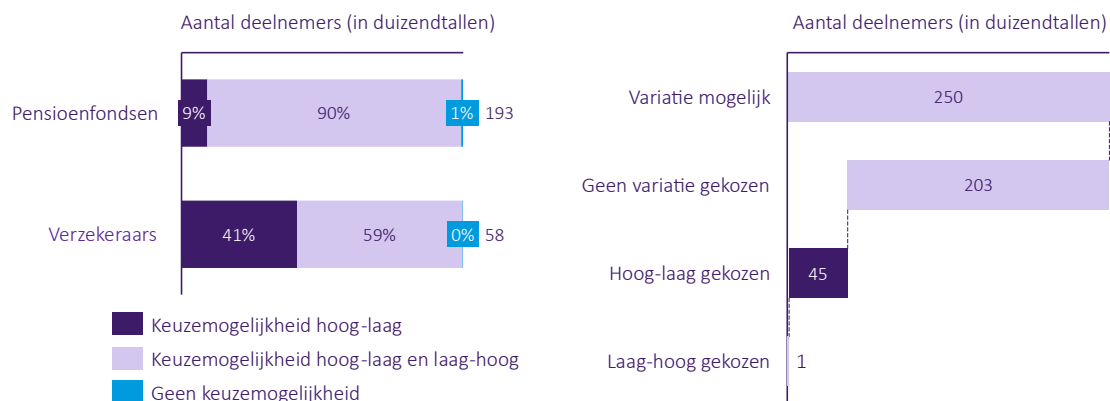
5.2 Variëren in uitkeringshoogte

Als de pensioenregeling het mogelijk maakt, kan een deelnemer variëren met de hoogte van de pensioenuitkering. Dit kan door te kiezen voor een hoog-laag- of een laag-hoogconstructie.

- Hoog-laagconstructie: de deelnemer ontvangt in de eerste jaren na pensionering een hogere uitkering, gevolgd door een levenslange lagere uitkering.
- Laag-hoogconstructie: de deelnemer ontvangt bij pensionering een lagere uitkering en ontvangt op latere leeftijd een hoger pensioen.

Figuur 30: Deelnemers die in 2024 met pensioen gingen en konden kiezen voor variatie in uitkeringshoogte

Figuur 31: Deelnemers die in 2024 met pensioen gingen en kozen voor een hooglaag- of laaghoogconstructie

5.3 Partnerpensioen en premievrijstelling

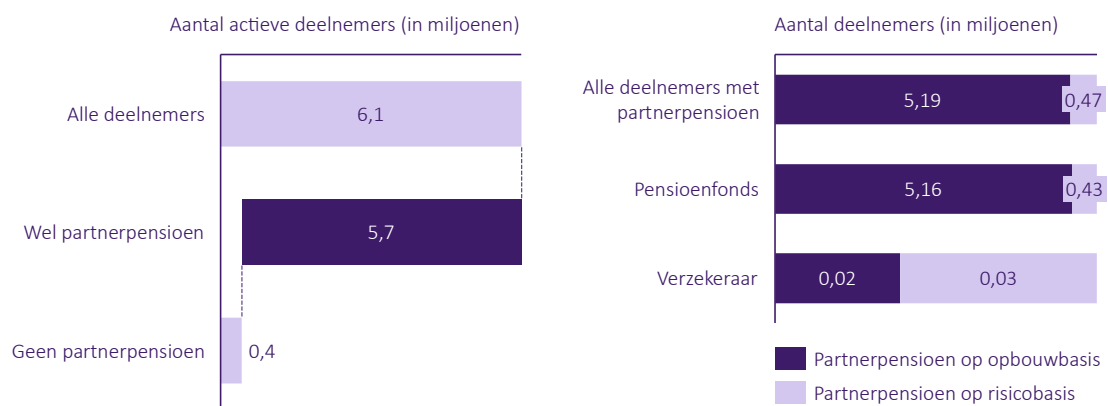
Afhankelijk van de pensioenregeling kunnen actieve deelnemers een partnerpensioen opbouwen. Dit is meestal het geval. Wanneer er geen partnerpensioen wordt opgebouwd kan dit betekenen dat de partner bij overlijden geen recht heeft op een partnerpensioen.

Partnerpensioen kan op opbouw- of op risicobasis worden aangeboden:

- Partnerpensioen op opbouwbasis: de partnerpensioen aanspraak blijft staan, ongeacht of de deelnemer voor overlijden uit dienst is getreden.
- Partnerpensioen op risicobasis: het recht op partnerpensioen vervalt zodra de deelnemer uit dienst treedt (m.u.v. door pensionering).

Figuur 32: Aantal actieve deelnemers met wel of geen partnerpensioen

Figuur 33: Aantal actieve deelnemers met een partnerpensioen hebben, naar type partnerpensioen

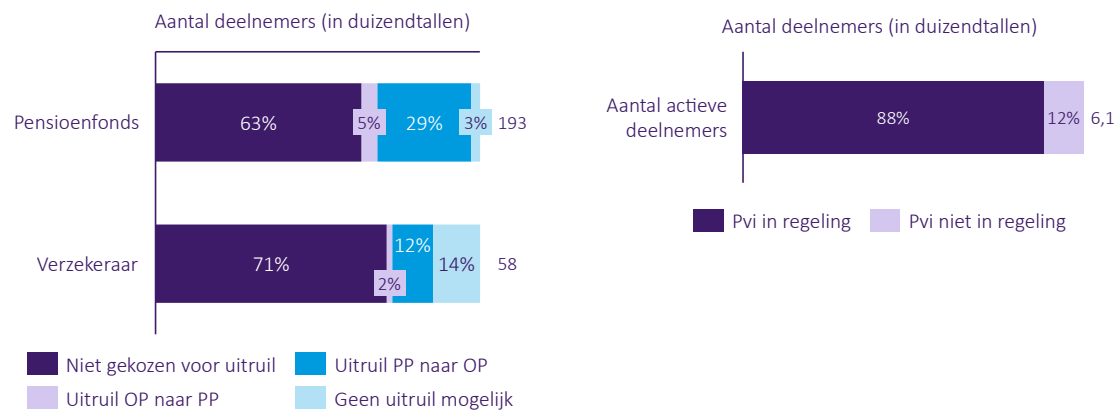

Deelnemers kunnen op de pensioendatum, wanneer de pensioenregeling daarin voorziet, hun pensioen uitruilen. Dit houdt in dat zij kunnen kiezen om (een deel van) het partnerpensioen om te zetten in een hoger ouderdompensioen, of juist (een deel van) het ouderdompensioen uit te ruilen voor een hoger partnerpensioen.

Voor de meeste actieve deelnemers wordt de pensioenopbouw voortgezet in geval van arbeidsongeschiktheid, via een zogenoemde premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: 'pvi'.

Figuur 34: Aantal deelnemers dat pensioen uitruilde op pensioendatum

Figuur 35: Aantal actieve deelnemers met premievrijstelling (pvi) in de regeling

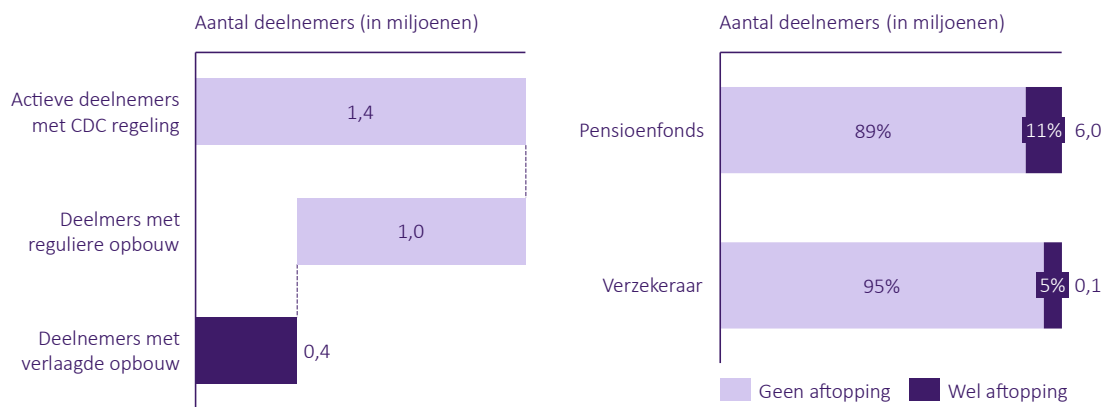
5.4 Beperkingen pensioenopbouw

Bij een CDC-regeling wordt jaarlijks beoordeeld of de gemaximeerde premie-inleg voldoende is om de beoogde pensioenopbouw te realiseren. Wanneer deze onvoldoende blijkt, kan de pensioenopbouw voor dat jaar worden verlaagd.

Sommige deelnemers bouwen niet over hun hele pensioengevende salaris tot aan het fiscale maximum (2024: €137.800), omdat het pensioenreglement een lager maximum pensioengevend salaris hanteert. Voor deze groep kan hierdoor sprake zijn van een lagere pensioenopbouw in verhouding tot hun totale inkomen dan zonder deze inperking.

Figuur 36: Aantal actieve deelnemers met een (verlaagde) CDC-opbouw

Figuur 37: Aantal actieve deelnemers zonder excedentregeling, met en zonder ingeperkte pensioenopbouw

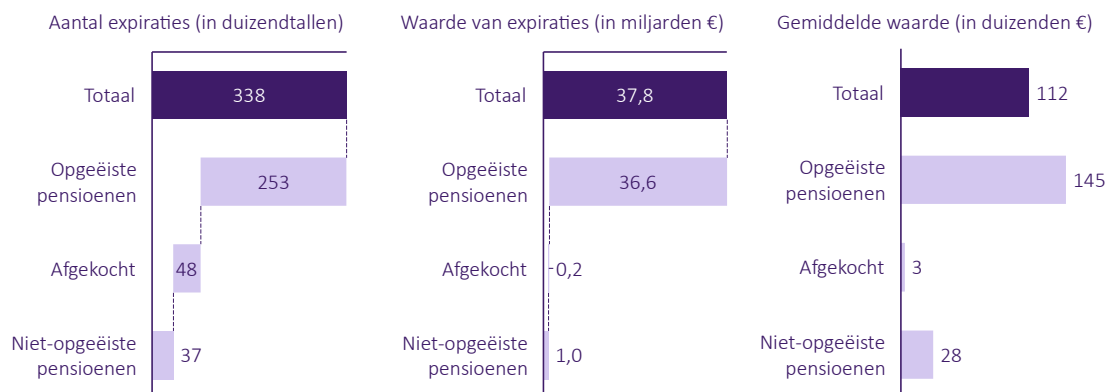

5.5 Pensioen aan het einde van de looptijd

Wanneer een deelnemer de reglementaire pensioendatum bereikt, kan de opgebouwde aanspraak worden omgezet in een uitkering. Het pensioen kan ook in één keer worden afgekocht als de waarde onder de wettelijke afkoopgrens ligt. Daarnaast komt het voor dat pensioenen niet direct worden opgeëist, waardoor een deel van de pensioenen na pensioendatum nog niet is uitgekeerd.

In 2024 is het merendeel van de in dat jaar geëxpireerde pensioenen binnen het jaar opgeëist en omgezet in een pensioenuitkering.

Figuur 38, 39 en 40: Aantal, waarde en gemiddelde waarde van geëxpireerde pensioenen in 2024

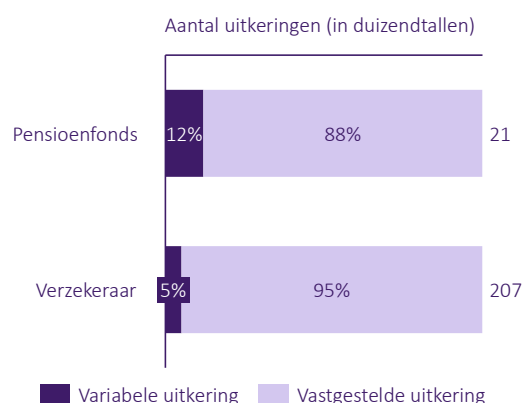
6. Bijlage – premieovereenkomsten

6.1 Vastgesteld/Variabel pensioen

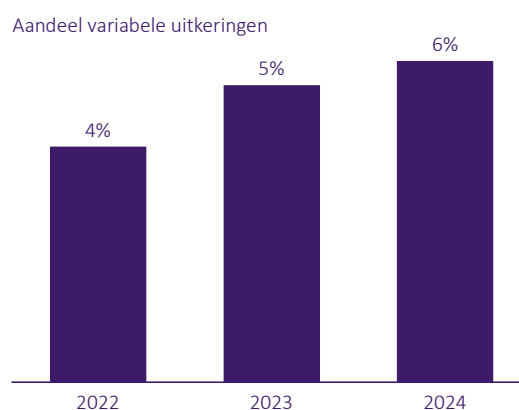
Bij een premieovereenkomst wordt het pensioenkapitaal op pensioendatum omgezet naar een vastgestelde (ook wel stabiele) of een variabele pensioenuitkering. Veel pensioenuitvoerders bieden hun deelnemers de keuze aan tussen deze twee varianten. Wanneer een pensioenuitvoerder slechts één type aanbiedt geldt voor de deelnemer een beperkt shoprecht. Deze deelnemers mogen dan elders een uitkering inkopen van het type dat hun eigen pensioenuitvoerder niet aanbiedt.

Zowel bij pensioenfondsen als verzekeraars ontvangen de meeste gepensioneerden een vastgestelde uitkering. Het aantal variabele uitkeringen neemt de afgelopen jaren wel toe.

Figuur 41: Aantal pensioenuitkeringen per type pensioenuitvoerder, naar type uitkering

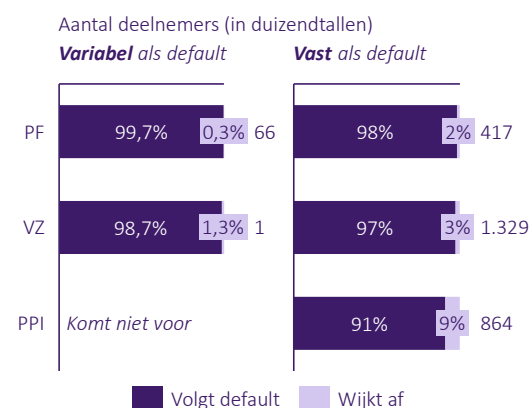
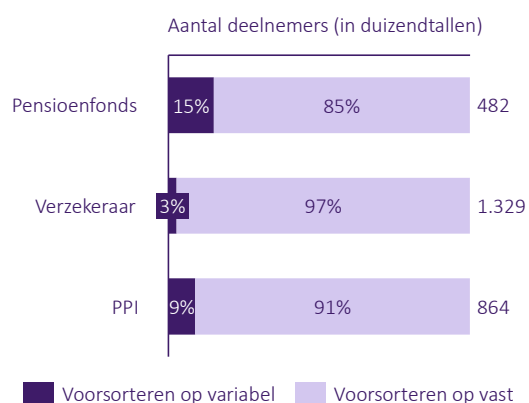
Figuur 42: Trend in het aandeel variabele pensioenuitkeringen

Deelnemers met keuzevrijheid sorteren gedurende de opbouwfase al voor op een vastgestelde of variabele uitkering. Hun voorlopige voorkeur wordt uitgevraagd zodra de beleggingsmix hierop moet worden afgestemd, doorgaans vijftien jaar voor de pensioendatum. Als een deelnemer geen keuze maakt, volgt deze de default optie die de pensioenuitvoerder hanteert. Vaak is dat een vastgestelde pensioenuitkering. Maar een klein deel van de deelnemers wijkt bij het voorsorteren af van de default.

Figuur 43: Het aantal deelnemers dat kan voorsorteren op een vastgestelde of variabele pensioenuitkering

Figuur 44: Het aantal deelnemers dat afwijkt van hun default voorsorteerkeuze, per type pensioenuitvoerder

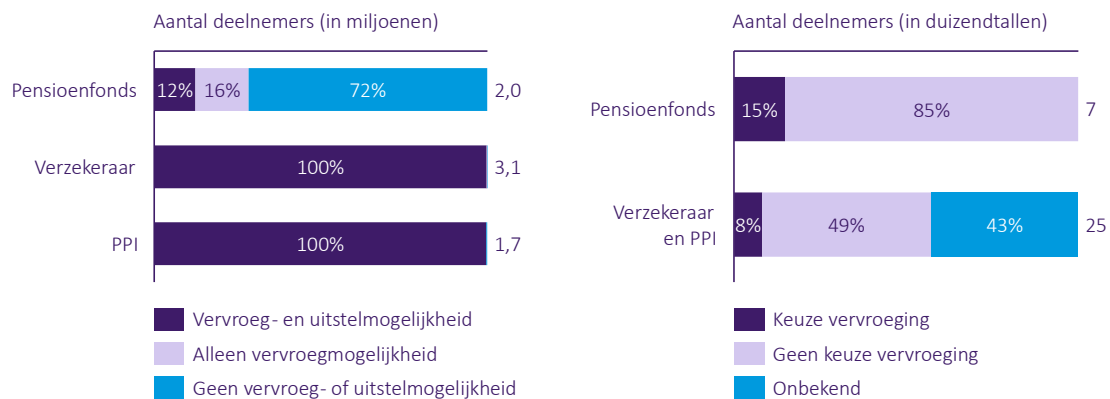

6.2 Vervroegen en uitstellen pensioeningang

Als de pensioenregeling het mogelijk maakt, kan de deelnemer afwijken van de standaard pensioenrichtleeftijd. Een deelnemer kan zo bijvoorbeeld de ingangsdatum van het tweedepijlerpensioen laten aansluiten op die van de AOW-uitkering. Of de ingang juist uitstellen, waarbij de maximale verlenging na de AOW-leeftijd vijf jaar is. Bij verzekeraars is het inzicht in het aantal deelnemers dat de pensioeningang vervroegt vaak onbekend, omdat de administratieve scheiding van de opbouw- en uitkeringsfase het lastig maakt om het aantal vervroegingen bij pensioeningangen goed vast te stellen.

Figuur 45: Het aantal deelnemers dat op pensioendatum een uitstel- of vervroegmogelijkheid zal hebben

Figuur 46: Het aantal deelnemers, dat in 2024 de pensioendatum bereikte en het pensioen heeft vervroegd

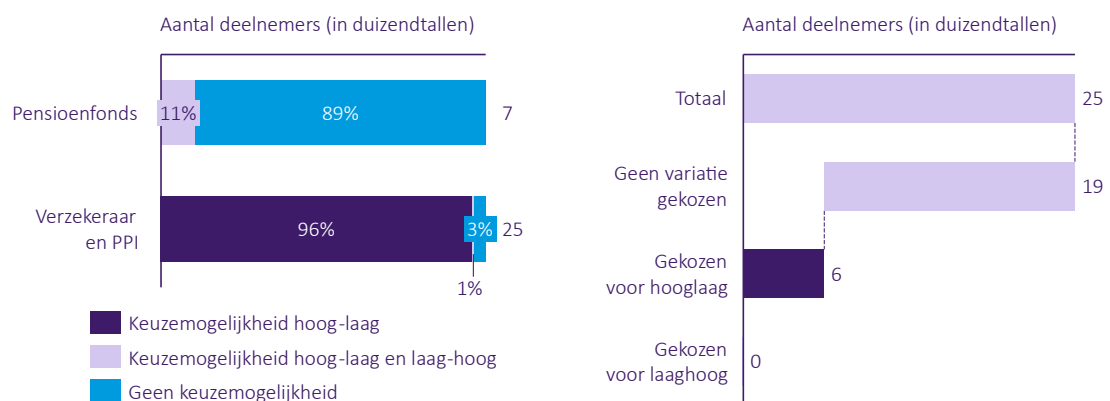
6.3 Variëren in uitkeringshoogte

Als de pensioenregeling het mogelijk maakt, kan een deelnemer variëren met de hoogte van de pensioenuitkering. Dit kan door te kiezen voor een hoog-laag- of een laag-hoogconstructie.

- Hoog-laagconstructie: de deelnemer ontvangt in de eerste jaren na pensionering een hogere uitkering, gevolgd door een levenslange lagere uitkering.
- Laag-hoogconstructie: de deelnemer ontvangt bij pensionering een lagere uitkering en ontvangt op latere leeftijd een hoger pensioen.

Figuur 47: Keuzemogelijkheden variatie in uitkeringshoogte van deelnemers die in 2024 met pensioen gingen

Figuur 48: Gemaakte keuzes door deelnemers die in 2024 met pensioen gingen en voor variatie konden kiezen

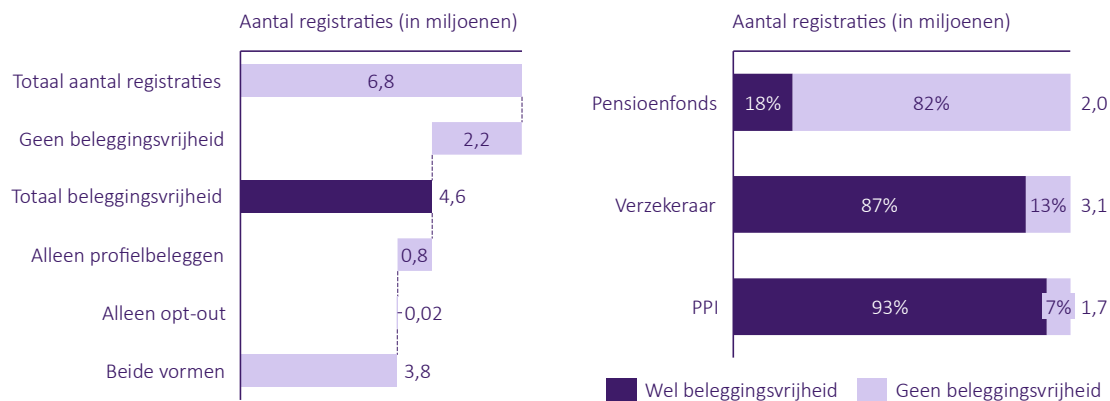
6.4 Beleggingsvrijheid

Een meerderheid van de deelnemers in premieovereenkomsten kan invloed uitoefenen op de manier waarop hun pensioenkapitaal wordt belegd, bijvoorbeeld via profielbeleggen of opt-out beleggen. Bij profielbeleggen kiest de deelnemer uit één of meer vooraf samengestelde beleggingsmixen in de vorm van lifecycles. Bij opt-out beleggen maakt de deelnemer zelf keuzes over de beleggingen, en draagt daarmee ook zelf de verantwoordelijkheid.

De toegang tot beleggingsvrijheid verschilt sterk tussen verschillende type uitvoerders. Bij pensioenfondsen kan het merendeel van de deelnemers geen invloed uitoefenen op de manier waarop hun pensioenkapitaal wordt belegd. Dit komt vooral doordat enkele grote pensioenfondsen dit niet aanbieden.

Figuur 49: Het aantal registraties met en zonder beleggingsvrijheid in de opbouwfase

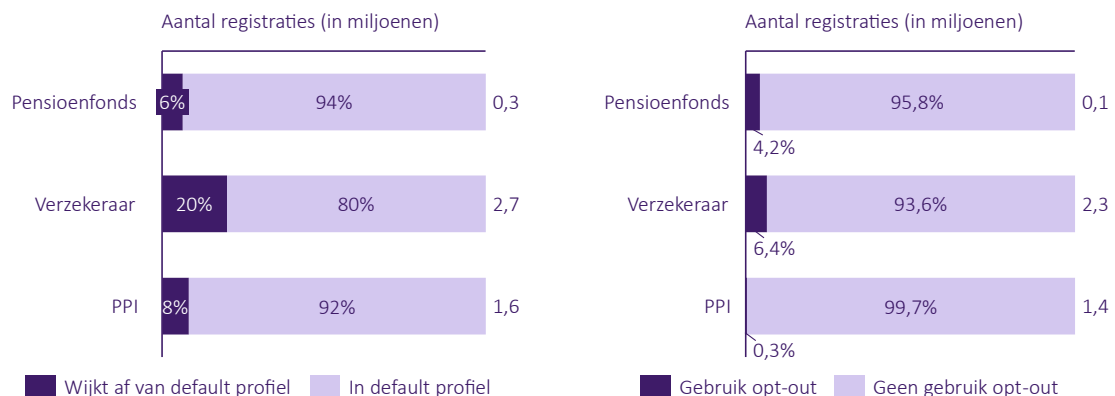
Figuur 50: Het aantal registraties met beleggingsvrijheid, per type pensioenuitvoerder

Hoewel veel deelnemers beleggingsvrijheid hebben, volgt het overgrote deel van hen het standaard beleggingsprofiel dat door de pensioenuitvoerder wordt gehanteerd. Slechts een kleine minderheid wijkt daarvan af. Een vergelijkbaar beeld zien we bij opt-out beleggen. Veruit de meeste deelnemers die hiervoor in aanmerking komen, maken daar geen gebruik van.

Figuur 51: Het aantal registraties met beleggingsvrijheid dat afwijkt van het default risicoprofiel

Figuur 52: Het aantal registraties met opt-out beleggingsvrijheid dat daar al dan niet gebruik van maakt

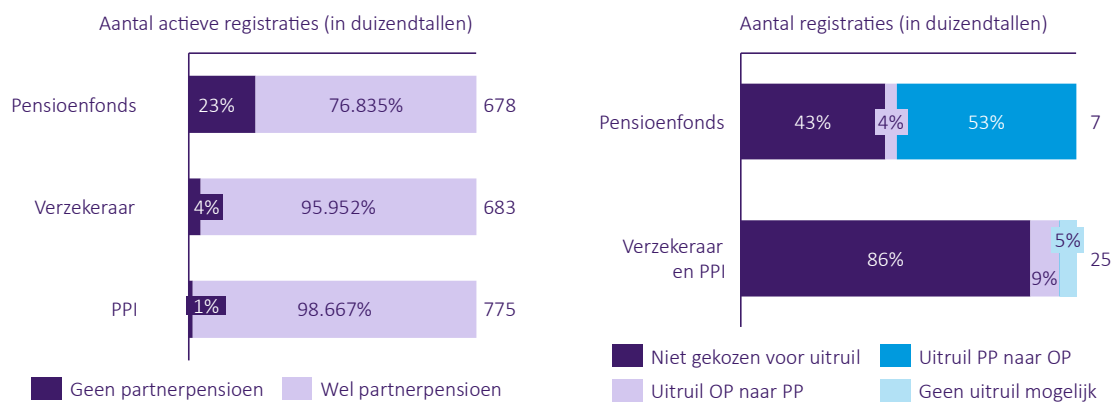
6.5 Partnerpensioen en premievrijstelling

Of nabestaanden van actieve deelnemers in een premieovereenkomst wel of aanspraak kunnen maken op een partnerpensioen is afhankelijk van de pensioenregeling. Voor de meeste actieve deelnemers is dit wel het geval. Toch is er ook een groep actieve deelnemers waarvoor geen partnerpensioen is geregeld. Als deze deelnemers overlijden, heeft hun partner geen recht op een uitkering vanuit de pensioenregeling.

Deelnemers kunnen op de pensioendatum, wanneer de pensioenregeling daarin voorziet, hun pensioen uitruilen. Dit houdt in dat zij kunnen kiezen om (een deel van) het partnerpensioen om te zetten in een hoger ouderdompensioen, of juist (een deel van) het ouderdompensioen uit te ruilen voor een hoger partnerpensioen.

Figuur 53: Het aantal actieve registraties met/zonder partnerpensioen per type pensioenuitvoerder

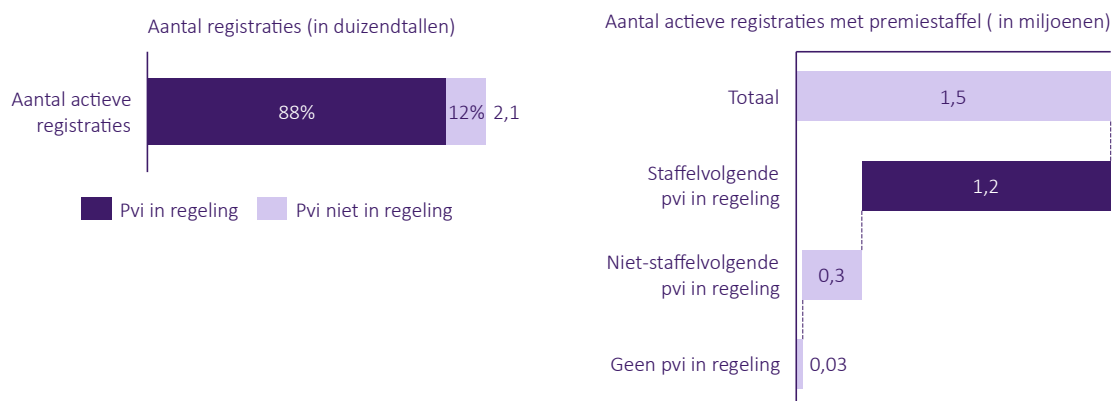
Figuur 54: Het aantal registraties met de keuzeoptie uitruil dat in 2024 op pensioendatum pensioen uitruilde

Voor de meeste actieve deelnemers wordt de pensioenopbouw voortgezet in geval van arbeidsongeschiktheid, via een zogenoemde premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: 'pvi'. Bij regelingen met een premiestaffel is het van belang of de pvi staffelvolgend is. In dat geval blijft de pensioenpremie, en daarmee de pensioenopbouw, ook tijdens de periode van arbeidsongeschiktheid meegroeien met de leeftijd van de deelnemer.

Figuur 55: Het aantal actieve deelnemers met premievrijstelling (pvi) in de regeling

Figuur 56: Het aantal actieve deelnemers met een premiestaffel, naar het type pvi-dekking in de regeling

6.6 Beperkingen pensioenopbouw

De premie-inleg kan op verschillende manieren worden georganiseerd:

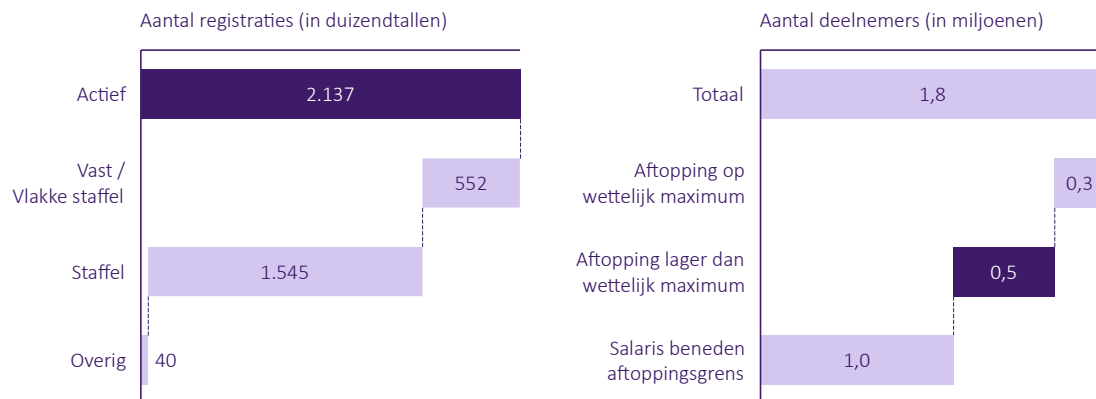
- Vast/vlakke staffel: de premie is een vast percentage van de pensioengrondslag. Dit geldt altijd voor WTP-regelingen.
- Leeftijdsafhankelijke staffel: de premie neemt toe met de leeftijd van de deelnemer.
- Overige: bijvoorbeeld een vast bedrag.

Bij een laag, vast premiepercentage is het van belang dat de deelnemer goed op de hoogte is van het pensioeninkomen dat deze tegemoet kan zien. Op die manier kan deze tijdig voorzorgsmaatregelen treffen om financiële problemen na pensionering te voorkomen.

Sommige deelnemers bouwen niet over hun hele pensioengevende salaris tot aan het fiscale maximum (2024: €137.800), omdat het pensioenreglement een lager maximum pensioengevend salaris hanteert. Voor deze groep kan hierdoor sprake zijn van een lagere pensioenopbouw in verhouding tot hun totale inkomen dan zonder deze inperking.

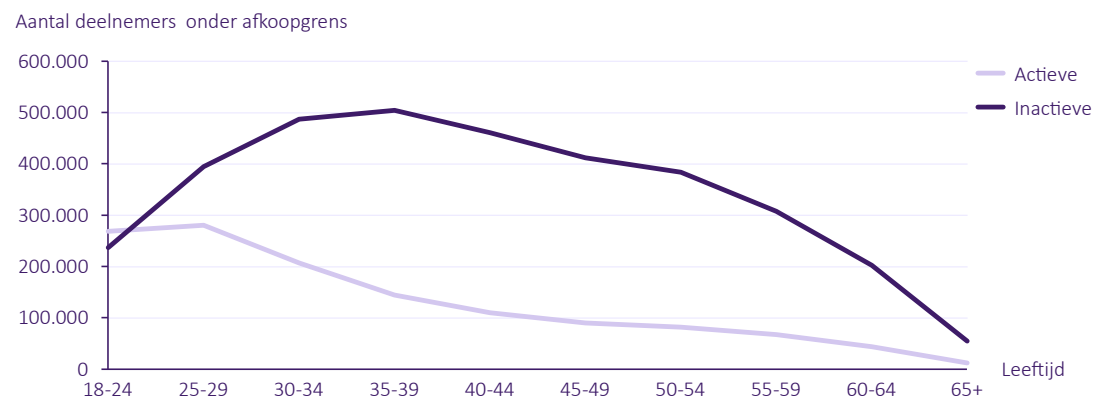
Figuur 57: Het aantal uitkeringen per type pensioenuitvoerder, naar type uitkering

Figuur 58: Aantal actieve deelnemers zonder excedentregeling, met en zonder ingeperkte pensioenopbouw

Een deel van de deelnemers in een premieovereenkomst heeft een opgebouwd pensioenvermogen dat onder de wettelijke afkoopgrens (2024: €592,51 per jaar) ligt. Wanneer dit het geval is, kan het pensioen worden afgekocht met een eenmalige uitkering. Dit komt het meest voor bij jongere deelnemers (die nog een groot deel van hun loopbaan te gaan hebben) en slapers (die mogelijk nu ook elders pensioen opbouwen).

Figuur 59: Aantal actieve deelnemers zonder excedentregeling, met en zonder ingeperkte pensioenopbouw

6.7 Pensioen aan het einde van de looptijd

Wanneer een deelnemer de reglementaire pensioendatum bereikt, kan de opgebouwde aanspraak worden omgezet in een uitkering. Het pensioen kan ook in één keer worden afgekocht als de waarde onder de wettelijke afkoopgrens ligt of worden overgedragen naar een andere pensioenuitvoerder die dan de uitkeringsfase uitvoert. Daarnaast komt het voor dat pensioenen niet direct worden opgeëist, waardoor een deel van de pensioenen na pensioendatum nog niet is uitgekeerd.

In 2024 is het merendeel van de geëxpireerde pensioenen binnen het jaar opgeëist en omgezet in een pensioenuitkering.

Figuur 60, 61 en 62: Aantal, waarde en gemiddelde waarde van geëxpireerde pensioenen in 2024

